Lausunto
1.4.2020

Eduskunta
Työelämä- ja Tasa-arvovaliokunta

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain, työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain ja työttömyyskassalain väliaikaisesta muuttamisesta

Työelämä- ja Tasa-arvovaliokunta on pyytänyt Työttömyyskassojen Yhteisjärjestöltä kirjallista lausuntoa otsikossa mainitusta hallituksen esityksestä.

Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö kannattaa esitystä. Yhteisjärjestöllä on ollut mahdollisuus kommentoida esitystä sen valmisteluvaiheessa ja Yhteisjärjestön kommentit on otettu esityksessä suurimmalta osin huomioon.

Enimmäisaika

Yhteisjärjestö kiinnittää huomiota enimmäisajan jäädyttämistä koskevaan kohtaan esitystä. Toimeenpanon kannalta olisi ollut selkeintä, että poikkeussäännös olisi koskenut kaikkia työttömiä eikä pelkästään lomautuksen vuoksi työttömäksi jääviä. Monien määräaikaisesta työsuhteesta työttömäksi jäävien työttömyys johtuu kriisitilanteesta samalla tavoin, kuin lomautettujenkin. On todennäköistä, että kriisiaikana määräaikaisia työsuhteita ei ole tarjolla niille, joiden työllistyminen on perustunut lyhytaikaisiin työsuhteisiin.

Jos enimmäisajan jäädyttäminen halutaan rajata vain lomautettuihin, sen olisi syytä koskea kaikkia lomautusajalta maksettavia päivärahoja. Esityksessä on rajaava maininta: Säännöstä sovellettaisiin työttömyyspäivärahaan, jota maksettaisiin lain voimassa ollessa alkaneen lomautuksen perusteella lain voimassaolon aikana. Muualla esityksessä, esimerkiksi voimaantulosäännöksessä ja lainkohdassa puhutaan vain lomautuksen ajalta maksettavasta päivärahasta.

Enimmäisajan jäädyttämisen rajaaminen esitetyllä tavalla hankaloittaa toimeenpanoa ja vaikeuttaa järjestelmätoteutusta. Muutos olisi huomattavasti suoraviivaisempaa toteuttaa järjestelmään, jos säännös koskisi kaikkia lomautusajalta maksettavia päivärahoja taikka kaikkia työttömyyspäivärahoja. Maksatusjärjestelmästä saataisiin silloin apua toimeenpanoon manuaalityötä vähentävänä tekijänä.

Monissa kassoissa, varsinkin teollisuusalalla, lomautusten määrä lähti kasvuun jo viime vuoden loppupuolella, ja tilanne on jatkunut kuluvan vuoden alun. On mahdollista, että aiemmin lomautetut henkilöt tulevat lomautetuiksi välittömästi edellisen lomautuksen päättyessä esityksessä tarkoitettuna poikkeusaikana, mutta tällöin ei sosiaali- ja terveysministeriöstä saadun tiedon mukaan olisikaan kyseessä alkava lomautus eikä enimmäisaikalaskuria jäädytettäisi. Tällaisessa tilanteessa pidetään pääsääntöisesti uudet YT-neuvottelut. Jos ne pidetään hyvissä ajoin ennen lomautuksen päättymistä, mitään katkosta lomautukseen ei tule. Yhteisjärjestö katsoo, että enimmäisajan jäädyttämisen tulisi koskea myös tällaisia lomautuksia.

Voimaantulosäännös

Voimaantulosäännöksen mukaan työnhakijaan sovelletaan 5 luvun 3 a §:ää sen jälkeen, kun hän on ollut työssäoloehdon täyttävässä työssä vähintään yhden kalenteriviikon 1 päivänä maaliskuuta 2020 tai sen jälkeen. Jos työnhakijalla on vain yksi kalenteriviikko työssäoloehtoa kerryttävää työtä 1.3.2020 jälkeen ja hän täyttää tuolloin 13 viikon työssäoloehdon, mutta ei 26 viikon työssäoloehtoa, hänelle voidaan maksaa ansiopäivärahaa 13 viikon työssäoloehdon perusteella vasta 16.3.2020 alkaen. Väliin jää yksi viikko, jolta ansiopäivärahaa ei voida maksaa. Ei voi olla tarkoitus, että tällaisissa tilanteissa hakija ohjataan hakemaan perusturvaa vain viikon ajalta. Tuolle viikolle asetetaan todennäköisesti perusturvan omavastuuaika, joka taas tulee ottaa huomioon ansioturvajärjestelmässä, kun ansiopäiväraha voidaan myöntää 16.3.2020 alkaen. Tilanne aiheuttaa sekaannusta ja hankaluuksia toimeenpanoon. Selkeämpää toimeenpanon kannalta olisi, että ensimmäinen työssäoloehtoa kerryttävä viikko olisi 8.3.2020 lukien.

Lyhyemmän työssäoloehdon osalta myös soveltamisen loppuosa tuottaa ongelmia. Lakitekstissä todetaan, että lyhyempää työssäoloehtoa ei sovelleta, jos työssäoloehdon täyttymisen perusteella alkava enimmäisaika alkaisi 6 päivänä heinäkuuta 2020 tai sen jälkeen. Voimaantulon perusteluteksteissä sama asia kuvattu näin: Edelleen säädettäisiin, että työssäoloehto ei enää täyttyisi määräaikaisen säännöksen perusteella 6.7.2020 alkaen. Jos siis työssäoloehdon täyttymiseen tarvittaisiin kerryttäviä viikkoja ajalta 6.7.2020 lukien, työssäoloehto olisi jälleen tavanomainen 26 kalenteriviikon mittainen työssäoloehto.

Lakitekstin mukaan siis enimmäisajan alkaminen on määräävä, eli jos työssäoloehtoon tarvitaan vielä viikko 29.6.-5.7.2020 ja enimmäisaika alkaisi 6.7.2020, silloin ei enää voida soveltaa lyhyempää työssäoloehtoa. Voimaantulosäännöksen perustelutekstin mukaan taas lyhempi työssäoloehto kertyy 6.7.2020 asti. Tekstit ovat siis ristiriidassa keskenään.

Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry

Niina Jussila
toiminnanjohtaja
050 911 8511
niina.jussila@tyj.fi